

Ett postmodernistiskt tvärsnitt

□ Det har sagts att modernismen har blivit omodern och att konsten i dag präglas av både värdenihilism och estetisk disharmoni. Mycket tyder faktiskt på att vi håller på att gå in i en sorts postmodernistisk epok med allt vad det innebär av fadermord, överlappande konstnärliga lösningar och ibland ren kitsch. Och debatten rasar som bäst på många håll om huruvida det här är sant eller inte. Förvirringen är i varje fall ett faktum — som borde kunna diskuteras också hos oss.

□ Ett utmärkt tillfälle för teoretisk diskussion erbjuds nu genom det plock ur höstens ungdomsbiennal i Paris som nyligen öppnades på Sara Hildéns konstmuseum i Tammerfors, en utställning som i flera avseenden ställer lite obehagliga frågor.

Timo Vuorikoski, Hildén-museets intendent som tillsammans med Paul Osipow svarar för det urval som nu presenteras, försäkrar att man försökt få fram ett så mångsidigt och rikt tvärsnitt som möjligt av den ursprungliga utställningen, givetvis anpassat till de utrymmen som står till buds. I synnerhet har man betonat det figurativa måleriets och expressionismens växande betydelse inom den internationella nutidskonsten, detta i medveten dialog med den första utställningen för två år sedan.

Känslan prioriteras igen

Idag är det svårt att undgå den rörelse som i internationella sammanhang brukar kallas postexpressionism eller transavantgarde och som sägs innebära att man igen tar måleriet som måleri till heders i opposition gentemot t.ex. minimalismens och konceptkonstens "känslolokyla". Samtidigt har den experimentella hållningen vad gäller de formella uttrycksmedlen, t.ex. video, satellitkonst, performance och allt vad de heter, kommit att spela en alltmer avgörande roll, även i Tammerfors med exempelvis verk av Slowscan, en experimenterande amerikansk videogrupp, och en videoinstallation av australiska Robert Randall och Frank Bendinelli.

I pressreklamen inför Tammerfors-utställningen heter det bl.a. att den internationella konsten idag värderar insikten högre än ett konstnärligt fulländat verk, fantasi-rikedom och oberoendet samt gränsöverskridandet när det gäller idéer och material. Det är ett karakteristiskt uttalande som, tycker jag, redan i sig blottlägger en del komplikationer utmärkande för dagsläget; här anyds nämligen helt riktigt att experimentet i dag prioriteras framom den konstnärliga insikten, att det formella uttrycket går

före det som kunde kallas konstnärlig autenticitet.

I och för sig är det här en fullt legitim prioritering utan vilken modernismen aldrig hade fått växa fram, men när det konstnärliga resultatet rymmer kvaliteter som närmar sig eklekticism finns det anledning att smält se upp. Det visar t.ex. den västtyska postexpressionismen med namn som Helmut Middendorf, Rainer Fetting och Anselm Kiefer. Det visar också det nya italienska måleriet, Figuration libre-konsten i Frankrike och amerikanske Julian Schnabel — alla mer eller mindre uppburna av den internationella konstmarknaden.

En rad eklektiker som öppet flirtar med allt det kitschiga, billiga, massproducerade och smaklösa, med 1800-talets salongskonst, sekelskiftessymbolismen, Der Blaue Reiter-måleriet, camp, pop och serier? Konstnärer som odlar uttrycket för uttryckets skull?

I termer av skenbar mångfald

Postexpressionismen, postmodernismen, Zeitgeist, transavantgarde, Figuration libre, regionalismen — alla blickar bakåt, försöker i det förflyttna hitta tillbaka till måleriet och nya känslomässiga dimensioner, i en förvirring som liknats vid ett mellanläge, mellanrummen mellan stationerna på en felinställd radio från vilka överlagrade röster, melodier och brus väller fram.

Situationen förefaller minst sagt komplicerad, och dessutom utvecklas ständigt nya uttryck för denna förvirring — som dock inte behöver uttrycka direkt värdekaos — vars främsta potential finns inskriven i postexpressionismen och postmodernismen som sådana med sina divergerande former och alternativa inriktningar. Vi står alltså inför en paradoxal repressiv frihet i konsten, ett "problem" som börjar likna en

□ Ludo Geysels från Belgien kombinerar i sitt foto Ett autistiskt förbund (detalj) klart symbolistiska undertoner med ett makabert, svärtytt innehåll. Finns med på ungdomsbiennalen i Tammerfors, öppen fram till den 27 februari.

bläckfisk med armar ute i alltför discipliner, armar som slingrar sig fast i ett allt större antal konstformer, i termer av en ofta skenbar mångfald; denna lite besynnerliga dekort av det tvetydiga, överlagrade och spektakulära håller så på att leda till en sorts formalism för vilken övertramp och de taklösa gester-na utgör förutsättningen för fortsatt överlevnad i en alltmer uppskruvad konkurrenssituation.

Som exponent för detta nuläge eller mellanläge fungerar Tammerfors-utställningen utmärkt, även om det hela är rätt dämpat och även om undantagen är många, undantag som pekar i riktning mot en konstnärlig övertygelse och angelägenhet som trots allt lyckats överleva förvirringen. När det gäller det senare tänker

jag på bl.a. Sveriges Kajsa Mattas, Norges John Audun Hauge, Islands Magnus Gudlaugsson, Irlands Kathy Prendergast, Kubas Gustavo Perez Monzon och varför inte finländska Martti Aihla.

Berlin-konsten saknas, tyvärr

Konstnärerna har i dag vänt ryggen åt en alltför förnuftsmissig attityd gentemot konsten, skriver den holländska avdelningens kommissarie Evert Rodrigo i katalogen och pekar på att man nu i allt högre grad satsar på den individuella utlevelsen och den expressiva bilden framom konceptuella spekulationer. I översättning betyder det här att verkligheten som konstnärligt objekt träder tillbaka för å ena sidan

målningen som enbart målning och å andra sidan konstnären själv som estetiskt objekt. Det är inget speciellt nytt, men när såväl innehållet som den formella apparaten hänvisar till exempelvis 10-talets expressionism och symbolism — som hos det västtyska häftiga måleriet — då blir de eklektiska dragen alltmer framträdande.

Egentligen är det ganska synd att Berlin-konsten eller överhuvud annat måleri inom ramen för västtyska Zeitgeist inte företräds i Tammerfors, av någon anledning; det hade givits ett mer uttömmande material för teoretiska diskussioner här hos oss. Men här råder i varje fall ingen brist på konst som är uppenbart påverkad av de tyska eller italienska nya strömningarna eller en konst som ingår i rörelsen på samma linje.

Frankrikes Denis Laget t.ex. målar i en stil som ligger någonstans i gränsmarkerna mellan fauvism och sekelskiftessymbolism med betoning på det senare: klassiskt nakna män utplacerade i en ödesmättad grönska. Denna grönska påminner om den symbolistiska natur Italiens Omar Galliani befolkade med olika katter, ett för övrigt ovanligt frekvent motiv i nutidskonsten som ju också Leena Luostarinen ägnar sig åt. Och medan Piero Manai från Italien söker gestalta sitt eget ansikte i en häftigt expressiv, närmast monumental kolteckning spränger Jean-Baptiste Audat det skulpturala rummet med sina flerdimensionella, koloristiskt "omöjliga" skulpturdelar.

Det är inte säkert att modernismen har blivit omodern, den har bara plötsligt blivit en stil bland andra stilar, i termer av en nostalgi som "går runt" modernismen, bortom.

Tom Sandqvist